

Luku 13

**Rahaa
pankista**

Oppikirjan sivut 102-109

Esimerkkejä historiallisista rahoista

Näissä rahan arvo perustuu vaihdettavan esineen käyttöarvoon tai yhteiskunnan arvostukseen:

- Intian ja Tyynen valtamerien **kotilot** laajalla alueella Oseaniassa, Afrikassa, Lähi-Idässä
- **Kaskelotin hammas Fidji saarilla**
- **Karja**
- **Kahvinpavut**
- **Vilja antiikin Egyptissä**
- **Kivet**
- **Oravannahka**
- **Metallirahat**
- ...

Miten rahasta tuli nykyisenkaltaista?

- **Havaittiin: seteleitä ei koskaan tuoda lunastettaviksi suuria määriä kerralla.**
- **Johtopäätökset:**
 - 1. Seteleitä voi olla liikkeellä enemmän kuin holvissa on kultaa ja hopeaa**
 - 2. Metallilla lunastaminen voidaan lopettaa kokonaan, yleisö käyttää seteleitä tottumuksesta => raha on pelkästään luottamuksen ja vakiintuneen tavan varassa**
 - **Nykytilanne, joka oli aluksi vain sota-aikojen ja muiden poikkeustilanteiden järjestely**
- 1. Ensin: raha = kulta ja hopea; seteli = saamaoikeus näihin (=velkakirja).**
- 2. Sitten: seteli = rahaa**

Siis mitä raha on?

- **Hyödykeraha (käytettävyys, oravannahkat).**
- **Raha on keinotekoista, mutta sen avulla voidaan vaihtaa** (Aristoteles 300-l eaa.).
- **Myytti tai uskomus.**
 - **Kultakannasta luopuminen 1971.**
 - **In God we trust** (USA:n dollarissa).

→ **RAHA ON VELKAA!**

→ **Pankit luovat rahaa antamalla velkaa.**

→ **Käteistä kesäkuussa 2020: 1305 mrd €** (Suomessa 9 mrd€)

→ **Pankkitalletuksia 11877 mrd €** (pankin velka asiakkaalle)

• **Keskuspankkiraha → liikepankkiraha**
→ **rahaa (lainaa) asiakkaille**

Rahan tehtävät

EKP; rahat

1. Vaihdon väline

- Tärkein tehtävä on toimia **maksuvälineenä**
- **Kätevämpää kuin vaihtokauppa**, helposti kuljetettava, jaettavissa pieniä maksuja varten, **tasalaatuista**, **helposti tarkistettavissa** aidoksi ja arvoltaan vakaata = **HYÖDYKERAHA**.

2. Arvon mitta

- määrittellään **hyödykkeiden ja työn arvo**
- arvon avulla voit tehdä vertailuja palveluiden ja tavaroiden välillä
- arvo eri valuuttojen välillä

3. Arvon säilyttäjä

- Raha on myös **arvon säilyttäjä**.
- Kun saat palkkaa, on sinun työsi arvo säilytetty siihen. **Pitkällä tähtäimellä huono** arvon säilyttäjä.
- Vanhat setelit

Korko = rahan hinta

1. Markkinakorot

- **Euriborkorko**
 - Määräytyy markkinoilla
- Lyhyitä (1kk - 12 kk) ja pitkiä markkinakorkoja

2. Hallinnolliset korot

- **EKP:n ohjauskorko**
 - EKP:n määräämä korko, jota muut seuraavat
- **Primekorko**
 - Pankkien johtokuntien määräämä
- Kiinteä (sidottu) korko tietyksi ajaksi (esim. 5% - 10v.)

Miten euribor määräytyy?

- Euribor on euroalueen rahamarkkinoiden viitekorko (*Euro Interbank Offered Rate*).
- Euriborit perustuvat kansainvälisillä rahamarkkinoilla pankkien välisiin **antolainauskorkoihin**.
- Euriborit lasketaan päivittäin kello 12.00 Suomen aikaa 1, 2 ja 3 viikon sekä 1–12 kuukauden korkojaksoille.
- Euribor-paneelissa on **49 pankkia**, joista **Nordea** on ainoa suomalainen pankki.
- Euribor-korot lasketaan paneelissa **mukana olevien pankkien noteerauksista**. 15 % ylimmistä ja alimmista korkonoteerauksista pudotetaan pois, ja lopuista lasketaan **keskiarvo**.
- Euribor-korot julkaistaan kolmella desimaalilla.

Tehtävä 3

Miksi korko muuttuu ja miten:

1. Kysynnän mukaan.

2. Taloussuhdanteiden mukaan:

a) Korko nousee: Kun talous on noususuhdanteessa ja kun rahaa kysytään paljon → EKP nostaa silloin ohjauskorkoa.

b) Korko laskee: Kun talous on laskusuhdanteessa ja kun rahaa kysytään vähän → EKP laskee ohjauskorkoa.

Lyhennystavat:

- **Tasalyhennys**
- **Tasaerä**
- **Annuiteetti**

Huom! Huom! Huom! Huom!

Lyhennys = lainapääomaa lyhennetään

Korot = lainan korot

→ Maksuerä = korot + lyhennys

1. Tasalyhenteinen laina

- **Lyhennys on aina yhtä suuri.**
- **Koron osuus on alussa suurempi, mutta pienenee lainapääoman pienentyessä → maksuerä pienenee.**
 - Viitekoron muutos muuttaa korkoa.
 - **Maksuerät ovat suurimmillaan juuri lainan alussa.**
 - Raskas maksaa alussa, jos on muita menoja paljon.
- ***Tulee edullisimmaksi***, koska siinä **lainan pääoma lyhenee nopeimmin.**

2. Tasaerälaina

- **Lainan maksuerä pysyy samana koko ajan!**
 - Myös viitekoron muuttuessa
- **Koron nousu pidentää maksuaikaa, ja koron lasku vastaavasti lyhentää sitä.**
 - Maksuerän tulee olla kuitenkin aina vähintään korkojen määrä.

3. Annuiteettilaina

- **Laina-aika pysyy muuttumattomana.**
- **Maksuerä muuttuu vain**
koronmuutoksen yhteydessä.
 - Jos lainan viitekorko nousee, maksuerä suurenee, ja tietenkin päinvastoin.

Lainan hinta =

1. Viitekorko

→ Markkinakorko

- Euribor

- Vaihtuu säännöllisesti

- Prime

- Pankki vaihtaa tilanteen mukaan
- <http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/korot/>

→ Hallinnollinen korko

2. Pankin marginaali

→ = Luoton korko%

3. Lainan kulut

- Järjestelypalkkiot
- Muut maksut (esim. laskutus, todistukset, muutokset)

(Asunto-) luoton korko muodostuu kahdesta osasta:

1. Viitekorko

Yleiseen korkotasoon vaikuttaa:

- Yleinen taloustilanne
- Keskuspankkien ohjauskorko

2. Korkomarginaali

Marginaalin suuruuteen vaikuttaa:

- Yleinen taloustilanne
- Lainaan liittyvät riskit

Viitekoron saa itse valita lainaa otettaessa
Viitekorko vaihtelee markkinoiden mukaan

- Euribor 1kk, 3kk, 6 kk, 12 kk
- Kiinteät korot 3, 5, 10 vuotta
- Prime

Kiinteä osa korosta, joka sovitaan jokaisen asiakkaan kanssa henkilökohtaisesti

+ muut kustannukset

Lainanottajan muistilistaa

- Tarvitsenko todella lainaa?
- Kuinka paljon voin varata tuloistani lainanhoitomeneihin?
Enhän ole pulassa, jos korkotaso nousee?
- Minkä viitekoron valitsen?
- Minkä lyhennystavan valitsen?
- Muista pyytää oikeus lyhennysvapaisiin jaksoihin?
- Mikä on tällä hetkellä marginaalikoron taso?
- Onko järkevä tarttua pankin tarjouksiin
korkosuojauksista? Paljonko ne maksavat?
- Onko lainassa piilokuluja? Paljonko on todellinen vuosi%?
- Muistinhan pyytää tarjouksen useammasta pankista?

Lainaus

● Ottolainaus =

- **Pankki ottaa vastaan** asiakkaiden talletuksia ja maksaa siitä korkoa
 - Korko 0,0- 0,5 %:n välillä riippuen talletusmäärästä ja –ajasta
 - Määräaikaistalletuksissa hiukan enemmän

● Antolainaus =

- **Pankki lainaa rahaa** asiakkaille korkoa vastaan
 - Korko n. 1,0% - 5 %

→ **EROTUS = PANKKIEN KATE = KORKOKATE**

● Talletussuoja =

- Turvaa tallettajan talletustilillä olevia varoja talletuspankin ollessa maksukyvytön (100000€).

Rahamarkkinat vs. pääomamarkkinat

- **Rahamarkkinat = "Lyhyt raha"**
 - Lyhytaikainen rahoitus esim. valtiolle, kunnille, pankeille, yrityksille – max. 1v.
 - **Haltijavelkakirjat**
 - Lyhytaikaiset sijoitukset, talletukset ja lainat.
- **Pääomamarkkinat = "Pitkä raha"**
 - **Pitkäaikaisen rahoituksen kerääminen: osakekauppa, joukkovelkakirjat - yli 1v.** (obligaatiot, pitkät pankkilainat)
 - sijoitukset, talletukset ja pitkät lainat

Oma pääoma = Sijoitus, yrityksen osakkuus

Vieras pääoma = Laina yritykselle (joukkovelkakirjat)

Oman ja vieraan pääoman vertailua

	Oma pääoma	Vieras pääoma
Velvollisuus maksaa tuottoa	Ei ole	Sopimusoikeudellinen velvollisuus
Riski	Korkea riski	Pieni riski
Äänioikeus	Kyllä	Ei
Etuoikeusasema konkurssissa	Maksetaan viimeisenä	Maksetaan ennen omaa pääomaa
Pääoman palautus	Ei yleensä palauteta	Takaisinmaksu lainasopimuksen mukaan
Vakuudet	Ei vakuuksia	Pääsääntöisesti vaaditaan

Rahoitusjärjestelmien toiminta

SUORA RAHOITUS

Lainanantajat/ nettosäästäjät

- * Kotitaloudet
- * Yritykset
- * Julkisyhteisöt
- * Ulkomaiset

Rahoitusmarkkinat

- * Rahamarkkinat
- * Pääomamarkkinat

Lainanottajat/rahoituksen nettokäyttäjät

- * Yritykset
- * Julkisyhteisöt
- * Kotitaloudet
- * Ulkomaiset

Varat

Varat

Varat

Varat

Varat

Rahoituksen välittäjät

- * Luottolaitokset
- * Muut rahoituslaitokset
- * Muut

EPÄSUORA RAHOITUS

Opintolainahyvyys?

- Jos nostat opintolainaa korkeakoulututkinto-opintojesi aikana ja suoritat tutkinnon määräajassa, voit saada opintolainahyvityksen.
- Se tarkoittaa, että Kela maksaa osan opintolainastasi.
- Opintolainahyvyys koskee vain korkeakouluopiskelijoita, jotka ovat aloittaneet ensimmäiset korkeakoulututkinto-opintonsa 1.8.2014 tai sen jälkeen.

Opintolainahyvyty?

- suoritat tutkinnon määräajassa
- sinulla on valtion takaamaa opintolainaa yli 2 500 euroa
- yliopistossa suoritettava alempi tai ylempi korkeakoulututkinto
- ammattikorkeakoulussa suoritettava ammattikorkeakoulututkinto

Opintolainahyvyty?

- suoritat tutkinnon määräajassa
- sinulla on valtion takaamaa opintolainaa yli 2 500 euroa
- yliopistossa suoritettava alempi tai ylempi korkeakoulututkinto
- ammattikorkeakoulussa suoritettava ammattikorkeakoulututkinto
- Laskuri

Opintolainahyvyty?

Esim.:

- Yliopisto-opiskelija on suorittanut 300 opintopistettä.
- Nostanut opintolainaa 20 000€ ja maksanut sitä takaisin 5 000€.
- Lopussa hänellä on opintolainaa jäljellä 15 000€.
- Opintolainahyvytyksessä opintolainan enimmäismäärä on 300 opintopisteen ylemmässä korkeakoulututkinnossa 18 000€.
- **Opintolainahyvytyy 5 000 euroa** $((15\ 000 - 2\ 500) \times 40\ %)$.
- Jos opiskelija olisi maksanut opintojen aikana opintolainaa takaisin enintään 2 000€, opiskelija olisi voinut saada opintolainahyvytyksen tutkintokohtaisen enimmäismäärän eli **6 200€** $((18\ 000 - 2\ 500) \times 40\ %)$.
- Laskuri

Korkosanastoa

